

UNA JUNTA «PERNICIOSA Y MALICIOSA». LA SUPRESSIÓ DE LA CONFERÈNCIA DELS COMUNS¹

Eduard Martí Fraga

Universitat Internacional de Catalunya

Resum

A finals de febrer de 1705 Felip V suprimia les conferències dels comuns. Al llarg dels anys anteriors, els tres comuns catalans (Consell de Cent, Diputació del General i Braç Militar) s'havien coordinat a través de conferències de representants. Aquestes conferències havien tingut un paper clau en la defensa de les Constitucions contra les transgressions que cometien els oficials reals. Quins van ser els motius de fons que van portar Felip V a prohibir-les? Tenien un fonament legal? Per què les autoritats reials les veien amb tanta por? Aquest article pretén aprofundir en aquestes preguntes.

Paraules clau: Conferència dels Comuns, insaculació, Consell de Cent, Diputació del General, Braç Militar, Felip V.

UNA JUNTA «PERNICIOSA Y MALICIOSA». LA SUPRESIÓN DE LA CONFERENCIA DE LOS COMUNES

Resumen

A finales de febrero de 1705 Felipe V suprimía las conferencias de los comunes. A lo largo de los años anteriores, los tres comunes catalanes (Consell de Cent, Diputació del General y Braç Militar) se habían coordinado a través de conferencias de representantes. Estas conferencias habían tenido un papel clave en la defensa de las Constituciones contra las transgresiones que cometían los oficiales reales. ¿Cuáles fueron los motivos de fondo que llevaron a Felipe V a prohibirlas? ¿Tenían un fundamento legal? ¿Por qué las autoridades reales las veían con tanto temor? El siguiente artículo pretende profundizar sobre estas preguntas.

1. Aquest article forma part del treball del Grup d'Estudi de les Institucions i de les Cultures Polítiques (Segles XVI-XXI) (2017 SGR 1041) i del grup de recerca «Espanya y Francia: intereses dinásticos e intereses nacionales (1701-1733)» (PGC2018-097737-B-I00), ambdós dirigits pel professor Joaquim Albareda.

Palabras clave: Conferencia de los Comunes, insaculación, Consejo de Ciento, Diputación del General, Brazo Militar, Felipe V.

A COMISSION «PERNICIOSA Y MALICIOSA».
THE SUPPRESSION OF THE CONFERENCE OF COMMONS

Summary

At the end of February 1705 Philip V suppressed the Conferences of the Commons. Throughout the previous years, the Catalan Three Commons (Consell de Cent, Diputació del General and Braç Militar) had been coordinated through conferences of representatives. These Conferences had a key role in the defense of the Constitutions against the transgressions committed by royal officials. What were the underlying reasons that led Philip V to prohibit them? Did they have a legal basis? Why did the royal authorities see them with such fear? The following article aims to deepen these questions.

Keywords: Conference of Commons, *insaculación*, Council of One Hundred, Diputació del General, Military Arm, Philip V.

UNE JUNTE «PERNICIOSA Y MALICIOSA».
LA SUPPRESSION DE LA CONFÉRENCE DES COMUNS

Résumé

À la fin de février 1705, Philippe V supprime les conférences des communes. Au cours des années précédentes, les trois communes catalanes (Consell de Cent, Diputació del General et Braç Militar) ont été coordonnées par des conférences de représentants. Ces conférences ont joué un rôle clé dans la défense des Constitutions contre les transgressions commises par les fonctionnaires royaux. Quelles sont les raisons sous-jacentes qui ont amené Philippe V à les interdire? Avaient-ils une base légale? Pourquoi les autorités royales les ont-ils vues avec une telle peur? L'article suivant vise à approfondir ces questions.

Mots-clés: Conférence des Communes, *insaculación*, Consell de Cent, Diputació del General, Bras Militaire, Philippe V.

1. INTRODUCCIÓ

A principis de febrer de 1705 el Consell de Cent, la Diputació del General i el Braç Militar de Catalunya rebien un decret de Felip V que ordenava la supressió de les conferències dels tres comuns. Les seves paraules eren ben clares: «[...] en vista de los absurdos que han resultado y resultan de dichas conferencias contra mi real servicio y quietud de ese Principado, he tenido a bien de resolver y mandar de que no se tengan ni permitan las dichas conferencias y juntas de los referidos comunes ni por medio de personas por ellos nombradas ni en cualquier otro modo».² La decisió de Felip V era ferma i no va cedir a les pressions dels comuns. Al maig del 1705 Magí Vilana Perlas, enviat del Consell de Cent a Madrid, informava que Felip V insistia en «que no se tengan ni permitan conferencias y juntas de los tres comunes».³

Poc després, el 1706, el català Francesc d'Agulló, marquès de Gironella, es mostrava totalment favorable a la supressió de les conferències «por ser no solo perniciosas al Estado y al bien común, sino también contra las mismas Constituciones de Cataluña, según las cuales no es lícito formarse nuevos ayuntamientos ni congresos sin preceder expresa licencia de su magestad o sus reales ministros».⁴ Al llarg dels anys anteriors les conferències dels comuns havien estat objecte d'atacs i crítiques continuades per part de les autoritats reials. El 1690 el virrei Villahermosa destacava «los daños que estas conferencias causan a la paz y público sosiego de la provincia»⁵ i el 1704 el virrei Velasco parlava de la «detestable junta de la conferencia» perquè els seus membres eren «sumamente desafectos al rey».⁶

Un memorial borbònic datat aquells anys la considerava «perniciosa al Estado y al bien común»,⁷ i el marquès de Gironella afirmava que era més «perniciosa y maliciosa» que els tres comuns.⁸ A la cort de Madrid ja ho tenien ben clar el 1704. El duc de Montalto estava convençut que les conferències «perderá[n] a aquel Principado»,⁹

2. *Manual de novells ardots*, vol. xxv, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1892-1975, p. 8 (en endavant, MNA).

3. Arxiu Històric Municipal de Barcelona (AHMB), *Lletres comunes*, 1B, X, 122, f. 24r, 7 de maig de 1704.

4. Carta de Gironella a Noalles, Biblioteca Nacional de París, *Espagnol*, n. 53, *Supplément Français*, n. 2214, f. 18r.

5. Memorial del duc de Villahermosa, dins Jaume DANTÍ, *Aixecaments populars als Països Catalans 1687-1693*, Barcelona, Curial, 1993, p. 222.

6. Archivo Histórico Nacional (AHN), *Estado*, llig. 272, exp. 46.

7. Magda FERNÁNDEZ, «Espionatge borbònic en la Barcelona austriacista. Un informe de l'any 1706», a *Actes del I Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, vol. 1, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1984, p. 243-252, esp. p. 245.

8. Núria SALES, *De Tuïr a Catarroja: Estudis sobre institucions catalanes i de la Corona d'Aragó*, Catarroja, Afers, 2002, p. 212.

9. AHN, *Estado*, llig. 1605, 29 de juny de 1704.

en el sentit que serien la causa que el rei recorregués a mesures més contundents per a tornar els catalans a l'obediència.

La decisió de prohibir les conferències dels comuns va sobtar enormement els contemporanis. Com recordava Emmanuel Mas, «causà universal sentiment en tots los ciutadans per reconèixer que se havien experimentat ser [les conferències] de gran utilitat per lo servei de sa majestat, ja per lo obrar de conformitat los comuns, tant en lo de aquell com en lo tocant a la major observança dels privilegis i Constitucions».¹⁰ En els darrers anys hem pogut conèixer cada vegada millor la història i el desenvolupament de les conferències dels comuns, una institució que va ser cabdal des de finals del segle XVII en la direcció política de Catalunya.¹¹ Tot i així, encara no hem valorat prou bé les raons que van portar Felip V a suprimir-les i resulta necessari aprofundir-les: eren les conferències una pràctica il·legal i sense fonament? On residia el poder o la influència que generava tants temors a les autoritats reials?

2. UNA DECISIÓ QÜESTIONABLE

No hi ha dubte que una de les principals raons que van portar Felip V a suprimir les conferències va ser el paper director que van tenir en la defensa de les Constitucions davant les transgressions a què estigueren sotmeses per part del monarca Borbó, especialment entre el 1700 i el 1705.¹² Parlant del frustrat intent de Darmstad de conquerir Barcelona el 1704, el virrei Velasco acusava directament els membres de la Conferència de ser «la officina donde se formó la conspiración antecedente».¹³ Tot i així, les primeres alertes havien saltat tan bon punt s'havia iniciat el regnat de Felip V, amb la negativa del Consell de Cent i el Braç Militar a assistir al jurament del nou virrei, el comte de Palma.¹⁴ En aquell context, Felip V va demanar un informe «sobre las juntas y conferencias que esos comunes de la Ciudad, Diputación y Braço Militar

10. Biblioteca del Seminari Conciliar de Barcelona, Emmanuel Mas, *Diari des del novembre del any 1700 fins a l'octubre del any 1705*, doc. 419, p. 518. D'ara en endavant el citarem com a Emmanuel Mas, *Diari*.

11. Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns (1697-1714)*, Lleida, Pagès, 2008; Eduard MARTÍ, «Los orígenes de la Conferencia de los Tres Comunes en la segunda mitad del siglo XVII», dins Isabel FALCÓN (coord.), *El compromiso de Caspe (1412), cambios dinásticos y constitucionalismo en la Corona de Aragón*, Saragossa, Obra Social de Ibercaja, 2013, p. 477-483; Eduard MARTÍ, «L'assentament institucional del Braç Militar i les conferències dels comuns», *Recerques*, núm. 68 (2014), p. 81-106.

12. Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns*, p. 86-116.

13. AHN, *Estado*, llig. 272, exp. 46.

14. Sobre el conflicte de la vicerègia, vegeu Eva SERRA, «Voluntat de sobirania en un context de canvi dinàstic», a *Una relació difícil. Catalunya i l'Espanya Moderna*, Barcelona, Base, 2007, p. 109-180. Vegeu també Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns i el Braç Militar: Dues institucions decisives en el tombant del segle XVII*, tesi doctoral, Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, 2008, p. 167-172.

suelen tener por medio de personas que nombra cada común».¹⁵ La veritat, però, és que aquelles conferències no eren una novetat. Entre els anys 1656 i 1697 els comuns ja havien tingut més de noranta-vuit reunions per a coordinar la seva actuació davant preocupacions comunes.

D'aquestes reunions van sorgir vint-i-vuit consells i es van redactar dotze documents diferents que els comuns signaven en nom propi tot i no ser-ne els redactors. Entre aquests documents destaquen les instruccions que van donar al comte de Pla-sència perquè reclamés el retorn del control insaculatori el 1678 o els diferents informes sobre la situació militar i la demanda d'ajut (1678 i 1690).¹⁶

Aquesta activitat havia patit un salt qualitatiu durant el setge de Barcelona del 1697. El lideratge de la conferència en la defensa de la ciutat va ser inqüestionable perquè, com recordava un memorial, «[...] la Ciudad y el Brazo, en sus conferencias, fueron tomando las medidas y disposiciones que podían quitar las esperanzas a los enemigos».¹⁷ Entre el 23 de maig i el 9 d'agost de 1697 els comuns es van reunir quaranta-quatre vegades, originaren quaranta consells i redactaren cinquanta-sis documents.¹⁸ Tot i la derrota en el setge, els comuns van ser conscients que la coordinació entre ells a través de les conferències havia esdevingut un mecanisme molt eficaç i a partir d'aleshores es convertiren en un mecanisme cada vegada més habitual entre ells. Les conferències van arribar a la seva màxima expressió precisament a partir d'aquell moment. Entre el 10 de setembre de 1698 i el 13 de novembre de 1704 es van fer cent cinquanta-quatre reunions en les quals es tractaren trenta-un temes diferents, feren seixanta-sis recomanacions o consells als comuns i es redactaren seixanta-quatre documents.¹⁹

És a dir, en set anys (1698-1704) havien doblat i gairebé triplicat l'activitat que havien dut a terme durant gairebé tota la segona meitat del segle XVII. Les conferències es trobaven darrere de gairebé tots els conflictes en els quals Felip V es va enfrontar amb els comuns: la vicerègia del 1700, l'expulsió d'Arnald Jäger, l'obertura de cartes personals de militars i ciutadans honrats, les càtedres a la universitat literària, la modificació del testament de Carles II, els empresonaments de Velasco, i un llarg etcètera. La seva influència era tan gran que els comuns van acceptar el nomenament del comte

15. MNA, vol. xxv, p. 8.

16. Sobre les conferències que es van fer entre els anys 1656 i 1696, cfr. Eduard MARTÍ, «Los orígenes de la Conferencia».

17. Biblioteca de Catalunya, Fullets Bonsoms, 209, *Escudo de verdad*, f. 28.

18. Eduard MARTÍ, «Quan la unió fa la força. El Braç Militar, el Consell de Cent i la defensa de Barcelona, 1684-1714», *Barcelona Quaderns d'Història*, núm. 23 (2016), p. 197-224, esp. p. 206.

19. Aquestes xifres estan extretes de diferents fonts, especialment Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns*, i Eduard MARTÍ, «The conferencia dels Comuns in Catalonia (1656-1714): a new form of representation and political participation», a Joaquim ALBAREDA i Manuel HERRERO (ed.), *Political representation in the Ancien Régime*, Nova York, Routledge, 2018, p. 245-265.

de Palma com a virrei el 1701 «per consell de la Conferència».²⁰ No ens ha d'estranyar que Felip V volgués suprimir-les, ja que havien liderat l'actuació dels comuns en la seva oposició a un monarca que cada vegada trencava més constitucions.

Però que Felip V volgués suprimir les conferències no significa que tingués un sòlid argumentari per a fer-ho. El Decret considerava «que no tienen derecho ni privilegio alguno dichos comunes para hacer dichas conferencias antes bien estar reprobadas y prohibidas con graves penas semejantes juntas de comunes, así por disposición del derecho común como por las particulares de esa Provincia».²¹ Com en el seu moment vam poder mostrar,²² Felip V va recórrer a la Constitució ix del capítol quart de les Corts de 1585, que feia referència a la prohibició que els gremis o les confraries es poguessin reunir lliurement per a defensar els seus interessos comuns «sens llicència o autoritat de son superior».²³

La constitució s'explicava per un conflicte que s'havia produït el 1582 quan els gremis, ignorant els membres del Consell de Cent que eren els seus representants, van enviar un ambaixador a Madrid per a exigir al monarca que acceptés un *motu proprio* papal que posava fi a l'acapament del blat. Lluís R. Corteguera, que va estudiar el conflicte, constata el temor de les autoritats reials que el poder dels gremis anés creixent amb aquestes reunions i que, segons el virrei Miranda, es produïssin «seditious en la ciutat, com se és vist per experiència molt pocs anys ha, especial en lo cas del *motu proprio*».²⁴

Ara bé, la constitució feia referència a les reunions dels gremis de la ciutat de Barcelona, no a les institucions polítiques representatives del Principat, com era el cas de la Diputació, del Braç Militar o dels membres del Consell de Cent, que, en paraules del mateix Miranda, eren els «representants [de] tot lo poble».²⁵ Ens trobem en plans diferents de debat i de decisió política. A banda d'això, cal considerar que les conferències dels comuns no pertanyien a l'estructura jeràrquica del govern del Principat. Fins al 1706 no hi va haver cap constitució que fixés el seu funcionament, ni els membres que les havien de compondre, ni les competències específiques que podien tractar.²⁶

La seva existència, tal com hem pogut mostrar recentment,²⁷ cal situar-la dins l'àmbit de les juntes menors o comissions de treball de les institucions, és a dir, or-

20. Biblioteca de Catalunya, *Anals Consulars*, ms. 173, vol. 3, f. 34.

21. MNA, vol. xxv, p. 8.

22. Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns*, p. 127-130.

23. *Constitucions i altres drets de Catalunya. Compilació de 1588*, Barcelona, Base, 2004, f. 503.

24. Lluís CORTEGUERA, *Per al bé comú. La política popular a Barcelona, 1580-1640*, Vic, Eumo, 2004, p. 83 i 116.

25. Lluís CORTEGUERA, *Per al bé comú*, p. 116.

26. La Conferència va ser aprovada a les Corts de 1705-1706 pel capítol xviii.

27. Eduard MARTÍ, «The Conferència dels Comuns in Catalonia», p. 246-247.

ganismes inferiors als quals recorrien els comuns per a assessorar-se en els conflictes greus o de gran incidència política, como podien ser les juntes de braços i les novenes de la Diputació²⁸ o les juntes del Braç Militar.²⁹ La diferència rau en el fet que el prestigi que van assolir les conferències al llarg dels segles XVII i XVIII va ser tan gran que es van convertir en un «organisme director de les institucions catalanes».³⁰

Quan Felip V volia suprimir les conferències, s'estava enfrontant a un tipus de realitat institucional que Jesús Lalinde va qualificar com a «órganos políticos no institucionalizados».³¹ El concepte és molt similar a allò que James Amelang anomenava «instituciones no institucionales»³² per a referir-se a realitats polítiques o institucionals que primer van existir fruit de les necessitats del moment històric i només posteriorment, en veure's amenaçada la seva existència, van ser «legalitzades» a través d'una constitució. És el que va passar amb la conferència en la Constitució XVIII de les Corts de 1705, en la qual s'afirmava que «la dita Constitució IX y final ni altres, no comprenen, ni mai han comprès les Conferències se han tingut y tindran entre los Comuns de la Deputació, Ciutat de Barcelona y Bras Militar».³³

3. UNES CONFERÈNCIES DE LLARGA TRADICIÓ

El Decret, però, encara presentava més problemes de fonamentació. Un dels arguments que utilitzava era que les conferències eren una realitat que s'havia produït durant els darrers anys i que anava contra les mateixes Constitucions: «[...] aunque lo han acostumbrado hacer de algunos años a esta parte, ha sido corruptela y abuso contra las referidas Constituciones». Més endavant repetia la mateixa idea i destacava que la seva existència depenia de la voluntat de monarca: «[...] aunque se haya tolerado y permitido hasta ahora tener de algunos años a esta parte dichas conferencias, siendo esta materia facultativa y dependiente de mi real voluntad y regalía, puedo a mi arbitrio permitirles o negarles la licencia [...] y en vista de los absurdos que han

28. Sobre el paper que van exercir les juntes menors de les institucions, vegeu Betlem CASTELLÀ (coord.), *Poders a l'ombra*, Barcelona, Parlament de Catalunya, 2014, i el número monogràfic de la revista *RiMe*, núm. 13/2 (2014).

29. Sobre les juntes menors del Braç Militar, vegeu Eduard MARTÍ, *El Braç Militar de Catalunya (1602-1714)*, València, Universitat de València, 2016, p. 97-106.

30. Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns*, p. 165.

31. Jesús LALINDE, *Iniciación histórica al derecho español*, Barcelona, Universidad de Barcelona, 1978, p. 405.

32. James AMELANG, «Instituciones no institucionals? Els fonaments de la identitat social a la Barcelona moderna», *Pedralbes*, núm. 13 (1993), p. 305-311.

33. *Constitucions, capítols i actes de Cort 1701-1702, 1705-1706*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2006, capítol de cort XVIII.

resultado y resultan de dichas conferencias contra mi real servicio». ³⁴ En aquest punt la Corona feia una lectura esbiaixada de la realitat. Francesc de Castellví recull en les seves memòries que «esta forma de conferencias era una práctica antiquíssima aprobada y consentida de los soberanos por atrasados siglos», ³⁵ cosa que suggereix que eren una realitat ben fonamentada en la història institucional catalana. Ens ho confirma la Constitució XVIII de les Corts de 1705-1706, la qual començava recordant «que de antiquíssims temps i segons las ocurrencias han esdevingut los tres Comuns [...] tenir conferencias per discorrer i aconsellar lo que dits comuns i quiscun per son interés podría fer i obrar segons los casos que han esdevingut». ³⁶

Ja hem comentat que les conferències dels tres comuns eren una realitat ben viva des de la segona meitat del segle XVII, però el cert és que la seva presència venia de molt abans, si més no dels anys vint. En el quadre següent hem recollit els principals temes que van tractar les conferències dels comuns durant aquells anys:

QUADRE I. Temes de les conferències de comuns a la primera meitat del segle XVII³⁷

<i>Data</i>	<i>Comú</i>	<i>Tema</i>
1622-1623	DP i CC	La vicerègia del bisbe Sentís
16-I-1634	Cap i CC	El lloc dels seients en la processó
5-V-1634	BM, DP i Cap	Conflicte dels quintes
8-VI-1637	DP i CC	Reforma dels portalers de Barcelona
17-VI-1637	DP i CC	Oposició a l'usatge <i>Princeps namque</i>
24-V-1638	DP i CC	Afer Montrodon i les robes de contraban de Mataró
4-XII-1640	DP i CC	Carta de la duquessa de Cardona
3-I-1641	DP i CC	Defensa del Principat
4-I-1641	DP i CC	Instruccions a Francesc Descatllar, enviat a protegir Montserrat
13-I-1641	DP i CC	Proposta a la Junta de Braços per a ser república sota la protecció de França

34. MNA, vol. xxv, p. 8.

35. Francesc de CASTELLVÍ, *Narraciones históricas*, vol. I, Madrid, Fundación Francisco Elías de Tejada y Erasmo Pércopo, 1997, p. 419.

36. *Constitucions, capítols*, capítol de cort XVIII.

37. Font: MNA, vol. XI-XII; *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*, vol. 5, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1994-2008 (en endavant, DGC); AHMB, *Llibre de deliberacions del Consell de Cent*, 1B, II, 150 (en endavant, LLDCC). Abreviatures: DP: Diputació; CC: Consell de Cent; BM: Braç Militar; Cap: Capítol Catedralici de Barcelona.

17-II-1641	DP i CC	Petició de la protecció a França
18-I-1641	DP i CC	La defensa del Principat i altres temes derivats
22-I-1641	DP i CC	El setge
31-V-1641	DP i CC	La relaxació de l'empresonament de la duquessa de Cardona
25-VII-1641	DP i CC	Evitar la invasió del país per l'enemic

Podem veure que, de manera similar al que va succeir a partir del 1700, alguns dels grans conflictes que durant aquells anys van enfrontar les institucions catalanes amb la Corona també havien estat objecte de discussió i anàlisi per part de conferències de comuns. Entre aquests conflictes destaca l'oposició a la vicerègia del bisbe Sentís entre el 1622 i el 1623,³⁸ un conflicte ben similar a la vicerègia de Palma del 1701, en la qual la Conferència també va tenir un paper cabdal.³⁹

Però no només això: trobem conferències de comuns per a veure com es podia donar suport al Consell de Cent en la seva oposició al quint tant el 1634 com el 1636,⁴⁰ el conflicte per la negativa de les institucions a aixecar un terç amb l'excusa de l'aplicació de l'usatge *Princeps namque*⁴¹ o el conflicte amb l'agutzil Montrodon sobre les robes de contraban trobades a Mataró.⁴² Ara bé, quan es va posar especialment de manifest el protagonisme d'aquestes conferències va ser a partir de la conjuntura dels anys 1640-1642, un moment que alguns autors han anomenat el «moment republicà».⁴³

Entre el 29 de desembre de 1640 i el 19 de desembre de 1642 hem pogut constatar un total de vuitanta-quatre reunions de consellers i diputats, els quals van coordinar la defensa de Catalunya i Barcelona davant Felip IV, van proposar a la Junta de Braços

38. DGC, p. 465, 566 i 590, entre d'altres. Sobre aquest conflicte, vegeu, entre d'altres, Eva SERRA, *La formació de la Catalunya moderna*, Vic, Eumo, 2018, p. 124-130.

39. Eva SERRA, «Voluntat de sobirania».

40. MNA, vol. XI, p. 293 i 299, i vol. XII, p. 24. Sobre el tema, vegeu Eulogio ZUDAIRE, *El conde-duque y Cataluña*, Madrid, CSIC, 1964, p. 92 i seg.; Eva SERRA, *La formació*, p. 132-134; John H. ELLIOTT, *La revolta catalana, 1598-1640*, Barcelona, Vicens Vives, 1966, p. 137.TM

41. DGC, p. 727. Sobre aquest conflicte, vegeu Josep SANABRE, *La acció de França en Cataluña en la pugna por la hegemonía europea (1640-1659)*, Barcelona, Real Academia de Buenas Letras, 1956, p. 20 i seg.

42. MNA, vol. XII, p. 270. Cfr. Joan Ll. PALOS, *Els juristes i la defensa de les Constitucions*, Vic, Eumo, 1997, p. 119-121; *Història de la Generalitat de Catalunya i els seus presidents*, vol. II, Barcelona, Generalitat de Catalunya i Enciclopèdia Catalana, 2003, p. 202-203.

43. Antoni SIMON, «La Generalitat de Pau Claris i la revolució de 1640. Sobre l'existència d'un "moment republicà"», dins M. TERESA FERRER I MALLOL (dir.), *Història de la Generalitat de Catalunya: Dels orígens medievals a l'actualitat, 650 anys*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2011, p. 179-198, esp. p. 193.

de convertir-se en república,⁴⁴ van demanar protecció a França⁴⁵ i van aprovar el jurament que va fer Lluís XIII com a rei de Catalunya.⁴⁶ La intensitat d'aquestes reunions, una mitjana de tres i mitja al mes, és encara més gran que la que van tenir les conferències de comuns durant el regnat de Felip V (2,6 al mes), i la rellevància dels temes tractats és totalment equivalent a la dels temes d'aquell regnat. Sens dubte, durant aquells anys les conferències de comuns, juntament amb la Junta General de Braços, la Diputació i el Consell de Cent, havien tingut un paper clau en la direcció del país en la conjuntura del anys finals de la dècada dels trenta i principis dels quaranta, ben similar al de les conferències dels tres comuns entre el 1697 i el 1714.

Durant aquest període inicial trobem el mateix dinamisme institucional que vam constatar en les conferències de la segona meitat del segle XVII.⁴⁷ Trobem conferències de representants entre el Capítol de Barcelona i el Consell de Cent el 1634 per a veure el lloc on s'havien d'asseure els consellers en les cerimònies públiques;⁴⁸ entre el Braç Militar, la Diputació i el Capítol per a veure com s'havia de donar suport al Consell de Cent en la seva negativa a pagar el quint;⁴⁹ entre el Consell de Cent i la Reial Audiència per l'afer Montrodon el 1638,⁵⁰ etcètera.

Totes aquestes conferències eren ben similars a les que el Consell de Cent va tenir amb el Capítol, el Braç Militar, la Diputació, la Inquisició o la Reial Audiència entre el 1668 i el 1697.⁵¹ Algunes van ser entre oficials dels comuns, tant del Braç Militar com de la Diputació o del Capítol, com s'esdevingué el 1637,⁵² i d'altres van ser entre els consellers i diputats, com passà entre el 1641 i el 1642.⁵³ Però la gran majoria havien estat entre representants de les dues institucions, com en les originades per la vicerègia del bisbe Sentís el 1622, la reforma dels portalers de la ciutat el 1637 o la de l'afer Montrodon el 1638.⁵⁴ A més, de manera semblant al que succeïa amb les conferències del segle XVIII, sembla que la tendència era mantenir la igualtat en el nombre de representants de cada comú i l'alternança en el lloc de reunió.⁵⁵

44. Josep SANABRE, *La acción de Francia*, p. 131.

45. LLDCC, f. 73r.

46. DGC, vol. v, p. 1176.

47. Eduard MARTÍ, «Los orígenes de la Conferencia».

48. MNA, vol. XI, p. 209.

49. MNA, vol. XI, p. 293.

50. MNA, vol. XII, p. 234.

51. Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns*, p. 59-69.

52. MNA, vol. XI, p. 293.

53. DGC, vol. 5, p. 1131 i seg.

54. DGC, vol. 5, p. 465 i 576; MNA, vol. XII, p. 587 i seg.; DGC, vol. 5, p. 734 i 755.

55. Les que tingueren els consellers i els diputats el 1638 per l'afer Montrodon estaven compostes de quatre membres per cada comú. Cfr. MNA, vol. XII, p. 270. Respecte a l'alternança en el lloc de reunió, el DGC constata, tot i que no de manera sistemàtica, que aquestes reunions es feien tant a la Diputació com al Consell de Cent. Cfr. DGC, vol. 5, p. 1131-1233, esp. p. 1203-1233, on això s'apre-

Amb tot aquest seguit de dades, el que volem dir és que quan Felip V va suprimir les conferències, no podia argumentar que fossin un fenomen recent, ja que les conferències dels comuns eren una realitat molt ben establerta en la política catalana des de començaments del segle XVII i havien tingut un paper rellevant en la conjuntura dels anys previs a la Guerra dels Segadors. Els fets del període 1697-1705 no eren essencialment nous, sinó el resultat d'una tradició anterior. En aquest sentit, és molt significatiu que quan el 1652 Felip IV va suprimir alguns dels privilegis dels catalans fruit de la guerra, en cap moment va prohibir aquest tipus de reunions entre comuns, que ja trobem actives el 1653 per a tractar sobre l'aquarterament de les tropes⁵⁶ o el 1656 per a veure com s'havia d'aixecar un terç.⁵⁷ Per això la supressió de les conferències dels comuns el 1705 s'ha de considerar més com una opció personal de Felip V, resultat d'una nova manera d'entendre la relació amb els súbdits,⁵⁸ que no pas pel fet de ser inconstitucionals, ja que cap monarca anterior les havia prohibit, tot i que havien dirigit l'oposició als seus decrets en nombroses ocasions.

4. UN TRIBUNAL QUE «NO RECONOZCA SUPERIOR»

Més enllà del decret de supressió de la Conferència del 1705, ens podem preguntar on residia el perill per a l'autoritat reial que representaven les reunions dels comuns. El 1690 el virrei Villahermosa feia una crítica molt dura de les conferències. Segons ell, les conferències del Consell de Cent i la Diputació «dieron a la provincia mucho que discurrir y bastante campo a todos, buenos y malos, para que diesen por concluido en la junta lo que más se conformaba con su antojo. No cabe en la explicación los daños que estas conferencias causan a la paz y público sosiego de la provincia y al servicio de Vuestra Majestad, pues estos consistorios juntos se abrogan tal autoridad que presumen tenerla sobre los lugartenientes generales [...] y me persuado que este modo de aunarse estos consistorios irá insensiblemente echando tales raíces que se le formará a Vuestra Majestad en Cataluña un tribunal que no reconozca superior».⁵⁹

Per a Villahermosa, el perill residia en el poder que considerava que tenien les conferències, en la llibertat que tenien els seus membres, on hi havia «buenos y malos», i en la possibilitat d'esdevenir una institució superior, fins i tot al mateix virrei.

cia amb claredat. L'alternança en les conferències també es veu amb el capítol del 1634. Vegeu MNA, vol. xvii, p. 209 i seg.

56. MNA, vol. xvi, p. 143.

57. DGC, vol. 6, p. 637 i 1510; LLDCC, 1B, II, 165, f. 162; MNA, vol. xvi, p. 142.

58. En aquelles dates, el duc de Montalto recordava a Felip V que «el remedio no se aplica con consultas sino con fuerzas»; AHN, *Estado*, llig. 1605, 29 de juny de 1704.

59. Jaume DANTÍ, *Aixecaments populars*, p. 206-223.

Què hi havia de veritat en aquestes valoracions? El virrei no anava pas errat. Com vam poder exposar en el seu moment,⁶⁰ la dinàmica de les conferències dels comuns permetia que les competències que tenien els representants fossin en alguns casos molt àmplies, fins al punt que aquelles podien esdevenir organismes superiors als mateixos comuns, que esdevenien simples executors de les seves decisions. Però això era possible perquè eren els comuns qui decidien que fos d'aquesta manera, no per cap imposició d'algun personatge extern.

Per exemple, el juny del 1703 el Consell de Cent atorgava als seus consellers capacitat per a «posar en execució tot lo que los aparega [als membres de la Conferència] convenir en ordre a dita dependència sens report algun»,⁶¹ cosa que incloïa l'enviament de cartes, gastar diners i fer ambaixades. És a dir, els consellers podien executar totes les indicacions de la Conferència sense consultar el Consell de Cent. Una cosa similar havia fet el Braç Militar el 1698 quan havia donat «facultat y poder als senyors Protector y oficials de fer, obrar y posar en execució tot lo que apareixerà a la conferència que dega fer y obrar lo present Braç».⁶² Aquest tipus de concessions foren bastant comunes al llarg de tot el període, com es pot veure, per exemple, el 1704, el 1706 o el 1708.⁶³

Això era perfectament combinable amb ocasions en què el poder atorgat a la Conferència era més limitat i en què es fixava explícitament que el que s'hi deliberés havia de ser retornat al comú per a prendre allà la decisió final. És el que succeí, per exemple, en el setge del 1704, quan els consellers acordaren que el document elaborat per la Conferència sobre si havien d'escoltar l'ultimatum de Darmstad havia de ser «reportat al present Consell per deliberar lo de major acert»,⁶⁴ una cosa ben similar a la que havia decidit el Braç el 1702 arran de les conferències sobre el Tribunal de Contrafaccions.

En aquestes conferències es fixava que «de lo que acordaran [els membres de la Conferència] se dispose y forme un paper reportant-ho en altre Braç quan antes per a que ab més premeditació se puga deliberar lo convenient».⁶⁵ Però aquesta dinàmica de concessions de poder no era una realitat nova del segle XVIII. Trobem concessions

60. Eduard MARTÍ, *La Conferència dels Tres Comuns*, p. 256-263.

61. Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), *Llibre de deliberacions del Braç Militar*, «Generalitat», G-69, vol. 6, f. 932r (en endavant, LLDBM).

62. LLDBM, vol. 5, f. 745r.

63. LLDBM, vol. 7, f. 10r; LLDCC, 1B, II, 215, f. 349r (document inserit), i LLDCC, 1B, II, 217, f. 219v.

64. DGC, vol. 10, p. 1737.

65. LLDBM, vol. 6, f. 377v. Trobem altres referències semblants els anys 1702 (LLDCC, 1B, II, 211, f. 179r), 1703 (LLDBM, vol. 6, f. 1065r), 1707 (ACA, *Llibre de deliberacions de la Diputació*, N-268, f. 561v) i 1711 (ACA, *Esborrany del Llibre de deliberacions de la Diputació*, N-315, 6 de febrer de 1711, annex 152).

similars ja el 1641 amb les mateixes conferències de consellers i diputats.⁶⁶ Tot plegat ens fa adonar que el perill que les conferències esdevinguessin un organisme superior als comuns existia des de molt abans del 1690, ja que el fet que tinguessin més o menys poder era una realitat connatural a elles.

Ara bé, això no exclou que en alguns moments arribessin a exercir realment aquest lideratge sobre els altres comuns, cosa que confirmava les prediccions de Villahermosa. Ja hem vist que, arran del fracassat setge del 1704, Velasco considerava que la Conferència era «la officina donde se formó la conspiración antecedente».⁶⁷ Però no era l'únic que l'acusava d'oposar-se a la voluntat del rei. El duc de Montalto considerava que la Conferència era la responsable de la negativa dels comuns a introduir la modificació del testament de Carles II.⁶⁸ El seu lideratge es pot veure també a partir d'altres persones i textos. El memorial *Escudo de la verdad* constata el lideratge de la Conferència durant el setge de Barcelona de 1697: «La Ciudad y el Brazo, en sus conferencias, fueron tomando las medidas y disposiciones que podían quitar las esperanzas a los enemigos».⁶⁹

Pocs anys després, Emmanuel Mas constatava que, en conèixer el nomenament del cardenal Portocarrero com a governador a l'octubre del 1700, va ser la Conferència dels Tres Comuns la que «resolgué despatxar un extraordinari dient que gustosamente tindrien per governador [...] al cardenal Portocarrero durant la malaltia, tot mostrant algunes dificultats».⁷⁰ Durant el setge del 1704 el mateix autor no dubtava a mostrar que els tres comuns anaven «sempre units y guiats per la Conferència que entre ells se trobava oberta».⁷¹ Poc després, amb els empresonaments injustificats fets pel virrei Velasco, eren els advocats de la Diputació els qui aconsellaven als diputats que consultessin amb la Conferència com calia actuar davant aquest trencament constitucional, ja que «ningú ab major acert podria aconsellar a sas senyorias il·lustríssimas lo fahedor en cabal desempeño de sos desigs que la excel·lentíssima Conferència que de present està oberta y pendent entre la excel·lentíssima Ciutat de Barcelona, y il·lustríssim i fidelíssim Bras Militar fent un cos, y lo comú de la Deputació».⁷²

66. En la Conferència del 3 de gener de 1641, per exemple, el Consell de Cent atorgava poder als consellers per a posar «en execució tot lo demás que convingue al fet, sens referiment algun»; cfr. LLDCC, 1B, II, 150, f. 55r. En canvi, uns dies més tard, quan havien de decidir sobre la carta que demanava la protecció de França, els consellers havien d'informar el Consell plenari: «[...] lo que tractaran y apuntaran sien servit los dits consellers presentar-ho en los savi consell [...] per a que puga deliberar lo que més convinga»; cfr. LLDCC, 1B, II, 150, f. 65v-66r.

67. AHN, *Estado*, llig. 272, exp. 46.

68. La seva opinió era contundent: «[...] la Conferencia [...] le ha dado a don Francisco de Velasco un papel negándose absolutamente a registrar la declaración»; AHN, *Estado*, llig. 1605, 29 de juny de 1704.

69. Biblioteca de Catalunya, Follets Bonsoms, n. 209, p. 28.

70. Emmanuel Mas, *Diari*, f. 2-3

71. Emmanuel Mas, *Diari*, p. 397.

72. LLDBM, vol. 7, f. 119r.

El lideratge de la Conferència i la seva tendència a una progressiva «institucionalització» es pot visualitzar amb més claredat encara amb la figura dels ambaixadors dels comuns a Madrid. És molt significatiu, per exemple, que en el manual d' instruccions que es va donar a Narcís Descatllar el 1697, el Consell de Cent li prohibís representar «a ningun comú o persona particular sino serà tenint expressa ordre dels excel·lentíssims consellers, excel·lentíssima conferència, exceptuant d'esta prohibició el Braç Militar».⁷³ Per tot això, Descatllar tenia l'obligació d'escriure cada setmana «als excel·lentíssims consellers i a la excel·lentíssima conferència lo que passarà i lo que haurà de nou».⁷⁴ Igualment, l'enviament de Pere Ribes i Felip Ferran el 1701 arran de l'oposició al jurament del virrei Palma es feia per indicació de la Conferència,⁷⁵ cosa que també va passar amb Josep Duran el 1704.⁷⁶ Tot i que formalment l'enviava el Braç Militar, el seu nomenament era fruit de la decisió de la Conferència i era ella la que prenia una part important de les decisions sobre la seva actuació. Així, per exemple, el 2 de maig de 1703, davant les dificultats que trobava l'ambaixador, el Braç li comunicava que «ha resolt la excel·lentíssima conferència dels dos comuns cesse de molestar més a aquests senyors [de la Cort] y se retorne a esta ciutat».⁷⁷

Tots aquests fets posen de manifest que realment el duc de Villahermosa tenia raó quan plantejava que el perill de les conferències era que amb el pas del temps esdevinguessin organismes superiors als mateixos comuns. El fet que fos la Conferència la que prengué la decisió d'enviar ambaixadors a Madrid, que redactés les cartes que aquests presentaven en nom dels comuns⁷⁸ i que tingués capacitat per a donar-los ordres directament, és indicatiu del poder i la influència que havia assolit. Realment Felip V no s'havia equivocat a l'hora de suprimir les conferències el 1705, perquè exercien un lideratge molt clar sobre els altres comuns.

73. AHMB, *Lletres closes*, 1B, VII, 111, f. 172.

74. AHMB, *Lletres closes*, 1B, VII, 111, f. 173.

75. AHMB, *Lletres closes*, 1B, VII, 113, f. 49r i seg.

76. LLDBM, vol. 6, f. 844. Vegeu també Eduard MARTÍ, «El reconocimiento político de una nueva institución: los representantes del Brazo Militar de Cataluña en la Corte (1660-1714)», dins Antonio ÁLVAREZ-OSSORIO, Cristina BRAVO i Roberto QUIRÓS (ed.), *Los embajadores. Representantes de la soberanía, garantes del equilibrio, 1659-1748*, Madrid, Marcial Pons, 2019 (en premsa).

77. LLDBM, vol. 6, f. 867.

78. Sobre les cartes fetes per la Conferència, vegeu Eduard MARTÍ, «Quan la unió fa la força», p. 206. Sobre les cartes escrites el 1701, vegeu LLDBM, vol. 6., f. 248r.

5. UN COMÚ MOLT LLIURE

A l'hora de valorar el decret de supressió de les conferències, emès el 31 de gener de 1705, cal tenir en comte que aquest no va ser una cosa aïllada, sinó que va anar precedit d'una important onada de desinsaculacions. Dies abans s'havia desinsaculat alguns jutges de la Reial Audiència crítics amb l'acció del govern,⁷⁹ així com els advocats del Braç Militar i part dels membres de la Conferència dels Tres Comuns.⁸⁰ La supressió de les conferències era el punt final d'aquesta tanda de càstigs del 1705, que va continuar més tard amb la desinsaculació de Pau Ignasi Dalmases⁸¹ i amb tot un seguit d'altres empresonaments.⁸²

El que resulta significatiu és que alguns dels membres desinsaculats per Felip V no estaven insaculats realment, amb la qual cosa el càstig no tenia cap efecte. És el cas de Bonaventura de Lanuza, que era a les conferències en nom de la Diputació sense ser insaculat per ella.⁸³ Felip Ferran hi era en nom del Consell de Cent, però simultàniament era síndic del Braç Militar, càrrec del qual no va ser substituït fins a l'octubre del 1705.⁸⁴ Per la seva banda, les desinsaculacions de Joan B. Reverter, de Josep Bru i de Josep Terré tampoc no van tenir cap efecte, perquè els tres eren membres de la junta menor que assessorava el Braç durant aquells mesos, a la qual s'afegí Joan Llinàs el 18 de maig de 1705.⁸⁵ De fet, Joan Llinàs era conseller ciutadà del Braç des del maig del 1704 i ho va continuar essent fins al maig del 1705. Tant en el seu cas com en el de Josep Bru i Josep Terré, es constata que van participar en les reunions del Braç durant aquells mesos,⁸⁶ és a dir, van continuar actius en la vida política catalana tot i estar desinsaculats.

79. En concret, eren Cristòfol Potau, Josep Moret, Pere Amigant, Domingo Aguirre, Bonaventura de Tristany i Francesc Vertamon. Cfr. Francesc de CASTELLVÍ, *Narraciones*, vol. I, p. 464 i 469, i Emmanuel Mas, *Diari*, p. 515.

80. Concretament, eren Bonaventura de Lanuza, Josep Terré, Josep Oliver, Felip Ferran, Joan B. Reverter, Francesc Nicolau de Sant Joan, Josep Ignasi Bòria, Josep Bru i Joan Llinàs. Cfr. DGC, vol. 10, p. 573. Cfr. també Emmanuel Mas, *Diari*, p. 517.

81. Sobre l'empresonament de Pau Ignasi Dalmases, vegeu Ferran SOLDEVILA, «La presó de Pau Ignasi Dalmases i Ros, enviat de la ciutat de Barcelona a Felip V (1705)», a *Homenatge a Antoni Rubió i Lluch*, Barcelona, 1936, p. 481-498.

82. Sobre aquest fet, vegeu Eduard MARTÍ, *El Braç Militar*, p. 140-144.

83. Totes les referències sobre qui estava insaculat a la Diputació, les hem extret d'Eva SERRA (coord.), *Els llibres de l'ànima de la Diputació del General*, vol. 2, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2015.

84. LLDBM, vol. 6, f. 341r.

85. Eduard MARTÍ, *El Braç Militar*, p. 103-104. Cfr. també LLDBM, vol. 6, f. 300v.

86. Joan Llinàs i Josep Terré hi són presents freqüentment des del mateix febrer de 1705 (vegeu LLDBM, vol. 6, f. 285 i seg.), i Josep Bru, a partir del maig (LLDBM, vol. 6, f. 303 i seg.).

Aquestes dades posen de manifest que per a ser membre de les conferències no calia estar insaculat, la qual cosa donava una àmplia llibertat d'actuació als comuns a l'hora d'escollir els seus representants. Era precisament aquesta realitat de les conferències la que criticava el virrei Villahermosa, pues «dieron a la provincia mucho que discurrir y bastante campo a todos, buenos y malos, para que diesen por concluido en la junta lo que más se conformaba con su antojo».⁸⁷ Les conferències permetien que més persones, «buenos y malos», poguessin participar lliurement en les reunions sense que hi hagués cap control reial.

Quinze anys més tard, el 1706, un memorial borbònic tornava a tractar el mateix tema i denunciava que els comuns escollien per a les conferències «cada uno personas de su satisfacción».⁸⁸ Tenien raó. Només dues dades: el 19 % dels representants de la Diputació a les conferències de comuns fetes entre el 1656 i el 1697 no estaven insaculats a la Diputació, una xifra que augmentava fins al 37 % per al període 1697-1714, moment en el qual l'activitat de les conferències va ser més intensa.⁸⁹ Semblantment, com recordava el marquès de Gironella al duc de Noalles, els membres de les juntes menors del Consell de Cent, que eren escollits de la mateixa manera que els de les conferències, «concurrer no solo los insaculados en el Consejo de Ciento, sino también todos aquellos caballeros que quiere llamar los consellers, que regularmente se eligen de los demás de su suposición».⁹⁰

Aquest fet, a banda de qüestionar que el control insaculatori fos tan absolut com es pensava,⁹¹ posa de manifest que l'autèntic perill de les conferències radicava precisament en el fet que escapaven al control de la monarquia, perquè els seus membres eren escollits per designació directa, sense cap insaculació. En el mateix memorial, el marquès de Gironella, en clara referència al paper que havien exercit les conferències i les juntes menors dels comuns, mostrava que el control insaculatori no era suficient per a evitar una oposició a la monarquia. Segons ell, «era la única cosa que tenía el Rey en la Ciudad y la Diputación de autoridad y medio para que no fueran tan fáciles estos comunes en formar empeños contra los intereses y soberanía de la real dignidad [...] si bien es verdad que ni esto ha bastado para no entrar estos comunes en gravísi-

87. Jaume DANTÍ, *Aixecaments populars*, p. 206-223.

88. Magda FERNÁNDEZ, «Espionatge», p. 245.

89. Hem extret aquestes dades d'Eva SERRA (coord.), *Els llibres de l'ànima*.

90. Biblioteca Nacional de París, *Espagnol*, n. 53, *Supplément français*, n. 2214, p. 15r.

91. La bibliografia sobre les insaculacions és àmplia. Vegeu Eduard PUIG, *Intervenció reial i resistència institucional: el control polític de la Diputació del General de Catalunya i del Consell de Cent de Barcelona (1654-1705)*, tesi doctoral, Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, 2012, p. 332; Eva SERRA, «Catalunya després del 1652: recompenses, censura i repressió», *Pedralbes*, núm. 17 (1997), p. 191-216; Josep M. TORRAS Ribé, «El control polític de les insaculacions del Consell de Cent de Barcelona (1652-1700)», *Pedralbes*, núm. 13-I (1993), p. 457-468.

mos empeños de los cuales han nacido tan malas consecuencias».⁹² Precisament va ser aquest fet, «los absurdos que han resultado y resultan de dichas conferencias contra mi real servicio y quietud de ese Principado», l'argument utilitzat per Felip V en el decret de supressió de les conferències. Una actuació que s'explica en part per aquesta llibertat que gaudien els seus membres, aliens a tot control per part de la monarquia.

En aquest sentit, són ben significatius els qualificatius que van rebre els membres de les conferències per part de comuns i contemporanis. Emmanuel Mas recull que els comuns procuraven enviar a les conferències «personas de la major noblesa intel·ligència i zel, així de sa majestat com de la observança de las Constituciones y privilegis».⁹³ Aquesta descripció no és gaire lluny de la que el 1701 feia el Consell de Cent al seu ambaixador a Madrid, Francesc de Miquel: «[...] subjectes tan zelosos e intel·ligents com vostra senyoria no ignora».⁹⁴ Anys més tard, el 1703, els consellers mostraven que en els membres de les conferències residien «tota premeditació y censura».⁹⁵

Per la seva banda, el Braç Militar no tenia pas una opinió diferent. Al llarg d'aquells anys va destacar que els membres de la Conferència sempre havien actuat amb «gran discreció i censura»⁹⁶ i deia que aquesta mostrava «la cabal intel·ligència, prenda i aplicació dels individus que la componen».⁹⁷ És a dir, el fet que els comuns tinguessin llibertat per a escollir segons el seu parer els membres que componien les conferències, facilitava que aquestes estiguessin formades per persones preparades i concordes amb els seus interessos.

6. VALORACIONS FINALS

El decret de supressió de les conferències de comuns no es pot desentendre de la situació política de Catalunya al gener del 1705, en un context de progressiva desconfiança de les institucions envers la monarquia de Felip V. Els continuats enfrontaments durant aquells anys (la vicerègia, l'afer Jäger, l'obertura de cartes, les oposicions a les càtedres, la modificació del testament de Carles II, els empresonaments injustificats) havien debilitat i enterbolit les relacions entre la Corona i les elits polítiques catalanes. En el context d'enfrontament bèl·lic amb l'arxiduc austríac, la sospita de la traïció era cada vegada més gran.

92. Biblioteca Nacional de París, *Espagnol*, n. 53, *Supplément français*, n. 2214, f. 44v.

93. Emmanuel Mas, *Diari*, p. 518. Semblantment, al setembre del 1712 Vilana Perlas demanava als comuns que nomenessin «personas de la major intel·ligència e integritat» per a unes conferències per a tractar sobre la retirada de les tropes angleses (LLDCC, 1B, II, 221, f. 212, document inserit).

94. AHMB, *Lletres closes*, 1B, VI, 113, f. 48v.

95. LLDCC, 1B, II, 212, f. 180v.

96. LLDBM, vol. 8, f. 316v.

97. LLDCC, 1B, II, 222, f. 127/1.

En aquest sentit, cal reconèixer que els informes de Velasco van afavorir aquest enfrontament. Poc després del fracassat setge del 1704, no dubtava a queixar-se al monarca de «lo poco que se deve fiar de unos naturales que tienen la osadía de quejarse al Rey de que se castiga a los traydores».⁹⁸ El gener del 1705, uns dies abans de la supressió de la Conferència, parlava de «la desconfianza que se debe vivir de estos naturales» i «de la obstinada infidelidad de estos naturales».⁹⁹ Per això no ens ha d'estranyar que en el Decret es parli explícitament «de los absurdos que han resultado y resultan de dichas conferencias contra mi real servicio y quietud de ese Principado». A l'hora de la veritat, com hem pogut veure, el Decret es va fer de manera accelerada i segurament més condicionat per la situació política d'aquells anys que no pas com a resultat d'una reflexió profunda sobre la legalitat i la conveniència de permetre unes conferències que havien existit de manera continuada durant gairebé cent anys.

Certament, com havia predit Villahermosa, la Conferència semblava haver-se convertit en «un tribunal que no reconozca superior», en el sentit que era una institució que influïa de manera directa en l'actuació dels altres comuns. Això ni era nou (ja era així des del 1622) ni era cap usurpació de la Conferència, ja que eren les mateixes institucions les que li atorgaven el poder que tenien. No ens enganyem: la Conferència era el resultat de la voluntat dels mateixos comuns de crear un nou mecanisme institucional que permetés coordinar millor la seva actuació davant les transgressions del marc constitucional fetes per la monarquia. Això és una realitat que els comuns van repetir contínuament. El 1711 el Consell ho mostrava amb total claredat.

Davant una nova petició de Carles III, els consellers mostraven que «la present ciutat sempre ha confiat son major acert en cosas àrduas a lo concell y parer donats per la excel·lentíssima Conferència dels excel·lentíssims comuns de la Deputació, Braç Militar y present ciutat, las quals ab tant anhelo y cuydado se han aplicat a quant los es estat comés».¹⁰⁰ Una realitat de la qual el mateix Emmanuel Mas deixava constància en narrar la sorpresa que havia causat la supressió de les conferències, perquè «se havian experimentat ser de gran utilitat per lo servey de sa magestat, ja per lo obrar de conformitat los comuns, tant en lo de aquell com en lo tocant a la major observança dels privilegis y Constitucions, lo de tenir ubertas estas conferències».¹⁰¹

Precisament per això, no ens pot sorprendre que quan les tropes de Carles III, l'arxiduc, van entrar a Barcelona a l'octubre del 1705, els comuns només triguessin nou dies a convocar la primera conferència.¹⁰² I quan es van adonar que la legalitat de Felip V havia perdut validesa, van tornar a recórrer a una institució que havia demos-

98. AHN, *Estado*, llig. 466, carta del 23 de juliol de 1704.

99. AHN, *Estado*, llig. 272.

100. LLDCC, 1B, II, 220, f. 234v.

101. Emmanuel MAS, *Diari*, p. 518.

102. LLDCC, 1B, II, 214, f. 318v.

trat que era eficaç per a defensar les Constitucions i coordinar la seva actuació. De fet, en els esborranys de les Constitucions que va redactar la Conferència per a Carles III al novembre del 1705, es fixava en quart lloc la necessitat de legalitzar les conferències de comuns.¹⁰³ La supressió de les conferències que feu Felip V només va durar nou mesos. Només els decrets de Nova Planta van poder anul·lar de manera definitiva una forma d'organització política de llarga tradició, que s'havia demostrat que era eficaç per a enfortir la unió entre els comuns, garantir la seva llibertat davant els intents de control per part de la Corona, defensar les Constitucions amb fermesa i, com deien els diputats al febrer del 1714, «aconcellar ab major acert lo que sie del major benefici al públic».¹⁰⁴

103. ACA, *Dietari de la Diputació*, N-103, f. 283; document inserit, f. 27.

104. LLDCC, 1B, II, 223, f. 61 (document inserit).